

دیروز، امروز و آینده آموزش عالی ایران

منصور غلامی

وزیر علوم، تحقیقات و فناوری

در آغاز سال تحصیلی جدید و فصلی تازه برای نظام آموزش عالی کشور، فرصت را برای ارج نهادن به تلاش‌های پیشکسوتان، زحمتکشان و نقش‌آفرینان دیروز و امروز خانواده بزرگ نظام آموزش عالی کشور مغتنم می‌شمارم. خدمت یکایک فعالان در آموزش عالی کشور، که در راه تحقق جامعه و کشوری پیشرفته، گشودن گره‌ها و نمایش افق‌های تازه تر اهتمام می‌ورزند، با نقش‌آفرینی بی‌بدیل خود غرور ملی را قوتی تازه می‌بخشند و موجبات بالندگی هرچه بیشتر جوانان عزیز ایران را فراهم می‌آورند تبریک عرض می‌نمایم. آموزش عالی در ایران در مقیاس ملی و منطقه‌ای شکوهمند و در طول تاریخ ایران اثرگذار بوده است؛ در توسعه و پیشرفت جامعه ایرانی نقشی بیش‌از پیش داشته و به بهبود توسعه فنی، اقتصادی و اجتماعی، سیاسی و فرهنگی خدماتی ارزنده کرده است. دستاوردهای نظام آموزش عالی کشور ما را به واکاوی دقیق و نقادانه گذشته تاریخی، ارزیابی واقع‌گرایانه و منصفانه امروز و نگرش عالمانه به واقعیت‌ها و سازمان‌ها و می‌دارد.

جهانگیری در مراسم معارفه
و تکریم وزیر جدید
وسایل آموزش و پرورش

مطالبات جوانان با «نه گفتن» حل نمی‌شود

- در آینده نزدیک
درباره مبارزه با فساد
و شفافیت صحبت
خواهم کرد
- باید از روح هر دین و
پسو ایرانی آزاده شویم
- کشور شوک‌های روانی
را پشت سر گذاشته
است

"دیروز، امروز و آینده آموزش عالی ایران"

منصور غلامی

وزیر علوم، تحقیقات و فناوری

در آغاز سال تحصیلی جدید و فصلی تازه برای نظام آموزش عالی کشور، فرصت را برای ارج نهادن به تلاش‌های پیشکسوتان، زحمتکشان و نقش‌آفرینان دیروز و امروز خانواده بزرگ نظام آموزش عالی کشور مغتنم می‌شمارم. خدمت یکایک فعالان در آموزش عالی کشور، که در راه تحقق جامعه و کشوری پیشرفته، گشودن گره‌ها و نمایش افق‌های تازه‌تر اهتمام می‌ورزند، با نقش‌آفرینی بی‌بدیل خود غرور ملی را قوتی تازه می‌بخشند و موجبات بالندگی هرچه بیشتر جوانان عزیز ایران را فراهم می‌آورند تبریک عرض می‌نمایم.

آموزش عالی در ایران در مقیاس ملی و منطقه‌ای شکوهمند و در طول تاریخ ایران اثرگذار بوده است؛ در توسعه و پیشرفت جامعه ایرانی نقشی بیش‌از پیش داشته و به بهبود توسعه فنی، اقتصادی و اجتماعی، سیاسی و فرهنگی خدماتی ارزنده کرده است. دستاوردهای نظام آموزش عالی کشور ما را به واکاوی دقیق و نقادانه گذشته تاریخی، ارزیابی واقع‌گرایانه و منصفانه امروز و نگرش عالمانه به واقعیت‌ها و سازمان‌ها و می‌دارد.

بی‌تردید، نهاد آموزش عالی بیش از هر نهاد دیگری به اعتنای جدی به آموزه‌های تاریخی نیازمند است. مناقشه‌ها و نقدهای درون و بیرون از خانواده نظام آموزش عالی که گاهی صورت رادیکال می‌گیرند، چنین نیازی را تقویت می‌کند. نظام آموزش عالی، زمینه‌ای برای تغییرآفرینی است لیکن محاط در نظام‌های کلان‌تر در مقیاس ملی و حتی بین‌المللی هم هست به‌گونه‌ای که باید تحوّل کمی و کیفی آن را در زمینه تاریخ و اجتماع تفسیر کنیم. اقتضائات زمانه و دگرگونی نظام‌ها و الگوهای فکری هدایت‌کننده نظام آموزش عالی کشور است. رشد جمعیت، تحولات اجتماعی و سیاسی برآمده از انقلاب اسلامی و رخدادهایی چون جنگ تحمیلی، بویژه پیامدهای جنگ، تقاضا برای ورود به دانشگاه و گسترش نظام آموزش عالی را افزایش داد. جمعیت امروز کشور تقریباً ۲/۲ برابر جمعیت در سال پیروزی انقلاب اسلامی است. جمعیت دانشجویی امروز کشور ۲۱ برابر جمعیت دانشجویی سال ۱۳۵۷ است در حالی که در سال ۱۳۵۷ نسبت جمعیت کشور به جمعیت دانشجویی رقمی معادل ۲۱۱ بود، یعنی در برابر هر ۲۱۱ نفر یک دانشجو بوده است اما امروز در برابر هر ۲۲ نفر یک دانشجو داریم. نتیجه اینکه ضریب نفوذ جمعیت دانشجویی نزدیک به ۱۰ برابر شده است.

در سال ۱۳۵۷ سهم زنان دانشجو ۳۱ درصد اما در سال ۱۳۹۶ سهم زنان ۴۷ درصد بوده است. در سال ۱۳۵۸، ۱۸٫۲ درصد از اعضای هیأت علمی را زنان تشکیل می‌دادند اما در سال ۱۳۹۶ تعداد زنان عضو هیأت علمی ۲۶٫۸ درصد بوده است. چنین رشدی در حیات فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی جامعه نقشی بسزا داشته و موجد فرصتهایی تازه بوده است.

با این‌همه، نباید چالش‌ها، مخاطرات و مشکلات درون و بیرون نظام آموزش عالی را نادیده بگیریم. واکاوی و بازنگری در سیاست‌ها، امید به فردای بهتر و عبور موفق از مسیرهای سخت اهمیت بسیار دارد. بی‌شک، نظام آموزش عالی ایران امروز با مشکلات و چالش‌های گوناگونی (چون تعادل‌بخشی به کمیّت و کیفیت؛ بین‌المللی شدن؛ تبادل میان جامعه و بازار کار؛ تعامل با فضای دیجیتال و...) روبه‌روست ولی دست خالی و بدون امکانات نیست. به یمن ذخیره معرفتی، دستاوردهای نوین نظام علم و فناوری، آگاهی از مسیر طی شده و امید به آینده‌ای بهتر مسیرهایی تازه خواهیم گشود.

مأموریت اینجانب و همکارانم در دولت تدبیر و امید در وهله اول ایجاد فضا و محیطی ترغیب‌کننده برای بازآرایی کمّ و کیف سیاست‌ها و برنامه‌های آموزش عالی با رویکرد برنامه‌محور و حمایت بی‌دریغ از ابتکار و نوآوری در سه‌گانه علم، تحقیقات و فناوری است. با چنین رویکردی مساعی خود را برای تحقق موارد ذیل به کار بسته‌ایم و امیدواریم با همراهی همه مجموعه‌های سیاستگذار شاهد تحقق عملی آنها باشیم؛

* ساماندهی به آموزش عالی ایران به‌منظور تجمیع منابع و توانایی‌ها در سطح ملی و منطقه‌ای: در جهان پرتغییر و چالش امروز، رشد و پیشرفت بهینه و پایدار بدون هم‌افزایی ممکن نیست.

کمک به ارتقای سطح اختیارات دانشگاه‌ها برای دستیابی به دانشگاه کیفی، نافع و مؤثر: داشتن اختیار کافی، استعدادها را به قدرت و توانایی بدل نموده و باعث بروز ابتکار و نوآوری در مدیریت‌ها خواهد شد.

ایجاد فرصت همگرایی، انسجام و دادوستد علمی و مدیریتی در دانشگاه‌ها: واقعیتی که زمینه‌ساز توسعه فعالیت‌های بین‌دانشگاهی، بین‌بخشی و بین‌رشته‌ای است.

اصرار مجدّانه بر تداوم حضور در چرخه جهانی دانش و فناوری به‌رغم موانع ساختاری و مالی و فشارهای بین‌المللی تحریم‌های ظالمانه نظام استکبار جهانی

تأکید بر بازنگری برنامه‌های آموزشی و فرآیند جذب دانشجو و به روزرسانی آنها؛ توجه کافی به عدالت آموزشی

تدوین لایحه مقابله با تقلب و سرقت علمی، پیگیری و تصویب آن: چنین امری همکاری همه اعضای خانواده نظام آموزش عالی را می‌طلبد تا فرصت را از اخلاط‌گران در نظام آموزش عالی سلب و از جایگاه علمی کشور صیانت کنند.

گسترش پارک‌های علم و فناوری و حمایت همه‌جانبه از نخبگان و نوآوری‌های آنها و تحصیل‌کرده‌ها که سرمایه‌های بی‌بدیل ایران عزیزند.

حمایت از مدیریت دانش و راهبردهای نوآورانه دانشگاه‌ها، مؤسسات پژوهشی و پارک‌های علم و فناوری به‌منظور میدان‌دادن به ایده‌های نوآورانه و شتاب بخشیدن به روند کیفی تحوّل در نظام آموزش دانشگاهی

توجه به روند تعامل دانشگاه و جامعه با برداشتن دیوارهای میان این دو؛ تقویت ایده دانشگاه اجتماعی که در یک سال گذشته بارها بر آن تأکید و برای نیل به آن فعالیت شده است.

تداوم تحرّک‌بخشی به نوآوری و فناوری با استفاده از ظرفیت دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی، بویژه پارک‌های علم و فناوری، برای تعامل با بخش‌های صنعتی، خدماتی و اجتماعی؛ افزایش سهم اشتغال از طریق شرکت‌های دانش‌بنیان و مراکز رشد؛ حمایت خاص از استارت‌آپ‌ها و واحدهای فناور نوپا

حمایت از شکل‌گیری خوشه‌های فکری در دانشگاه‌ها به‌منظور تعامل مؤثر با دولت، ایفای مسئولیت اجتماعی دانشگاه و کمک به نظام تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری

برنامه‌ریزی برای گسترش صلاحیت حرفه‌ای و اخلاق علمی

تسهیل خروج نظام آموزش عالی از مدارهای بسته کنونی در آموزش و ورود به قلمروهای باز و گسترده آموزش ترکیبی و مجازی
عمق بخشیدن به فعالیت‌های فرهنگی، ارزش‌های دینی و ملی و تقویت زندگی دانشجویی در ساحت‌های فرهنگی و اجتماعی در کنار ساحت‌های آموزشی، مهارتی و پژوهشی

شناخت آسیب‌های روانی، اجتماعی و فرهنگی با هدف کاهش مشکلات تحصیلی، روانی و اجتماعی دانشجویان

همکاران دانشگاهی بیش از اینجانب واقف‌اند که تغییرات اجتماعی، تحوّل در فرهنگ و سبک زندگی نسل جوان، پیشرفت‌های فناوری‌های نوین و البته چرخش‌های در حال وقوع در دانش و علم سبب شده است رسالت‌ها، انتظارات و کارکردهای نظام آموزش عالی فراتر از آن گسترش یابد که در دهه‌های گذشته تصوّر می‌کردیم. چنین تحولاتی، علاوه بر تأثیر بر مناسبات میان استادان و دانشجویان بر فرهنگ، شیوه‌های آموزش و یادگیری در سطوح دانشگاهی و آموزش عالی و نحوه تعامل و مفاهیم میان دانشگاه و محیط پیرامون تأثیر بسیاری داشته است. افزون بر این، نظام آموزش عالی رویکرد به آینده دارد و در برنامه‌های خود در پی ساختن انسان برای جامعه آینده است. پژوهش‌های ما و دانشجویان نیز به‌دنبال گمانه‌زنی برای گشودن پنجره‌هایی به سوی آینده است.

از همه همکاران آموزش عالی انتظار دارم برای داشتن فردایی بهتر بکوشند. در این راه، در نظر داشتن موضوعات ذیل حائز اهمیت است:

چگونگی حمایت از رویکردهای راهبردی و ایده‌های نوآورانه، ابداعات و ابتکارات در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی

معرفی شیوه‌ها و الگوهای جدید به‌منظور ارتقای کیفیت آموزش دانشگاهی

رویکرد نو به بازاریابی، ارزیابی و سنجش کیفیت برنامه‌ها و طرح‌های دانشگاهی و آموزشی

بررسی راهکارهای پیشگام شدن دانشگاه در عرصه اقتصاد دانش‌بنیان به‌منظور «خوداتکایی ملی» و «تحرك بخشی به کسب‌وکارهای نوین»

طرح الگوهای همگرایی نسلی بین دانشجویان و استادان و تقویت امید و اعتماد با هدف تبادل دیدگاه‌های همکاران و درخشش در عرصه نظام آموزش عالی کشور ایمان دارم که دستیابی به اقتدار ملی، توانمندی و قدرت بیشتر در گرو بهره‌مندی از دانش در همه حوزه‌های علمی است. چنین امر مهمی نیازمند همفکری، عزم جدی و اراده‌ای استوار است.

سخن خود را با کلامی از سالار شهیدان، امام حسین (ع)، که در ایام سوگواری ایشان قرار داریم، به پایان می‌برم؛ فرموده‌اند: «علم ریشه شناخت و آگاهی، تداوم‌دهنده تجربه فراوانی عقل و موجب شرافت و بزرگواری در تقوای الهی است».